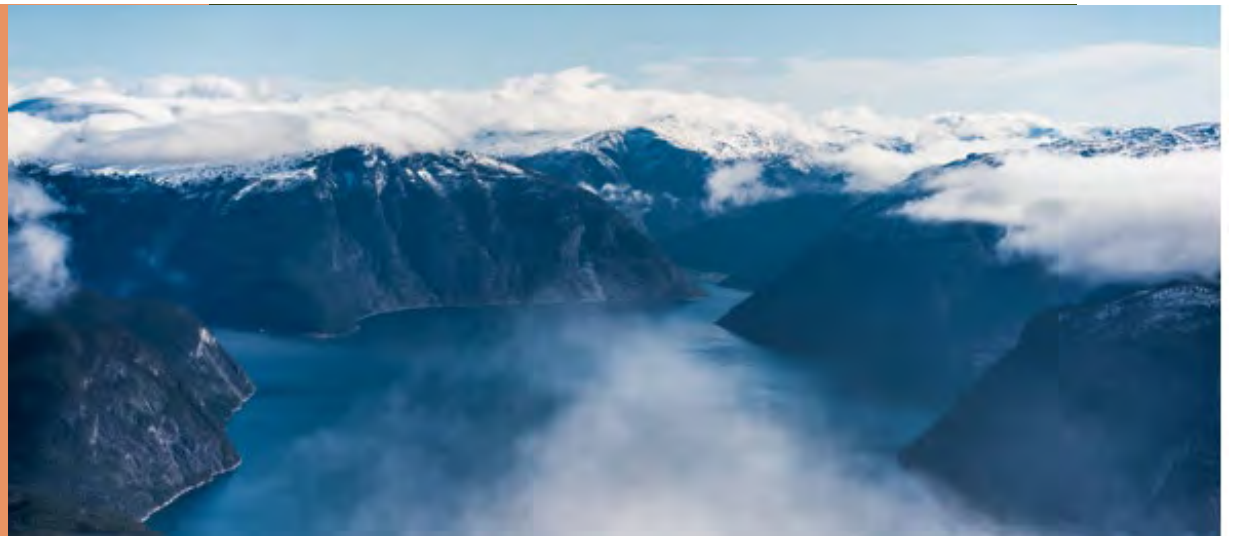

Tolegrenseanalyse ved auka turistbesøk

| Norske nasjonalparkkommunar – Årskonferansen 2025 | 3.06.2025 | Årdal

VESTLANDSFORSKING

40 ÅR
VESTLANDSFORSKING
AGNES BRUDVIK ENGESET

KLIMA OG MILJØ

40 ÅR
VESTLANDSFORSKING

REISELIV

Internasjonal

Nasjonal og lokal

Sogndal
Campus Sogndal

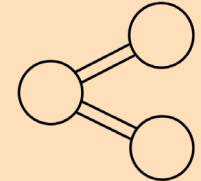
TEKNOLOGI OG SAMFUNN

85 %

Prosjekt- og
oppdragsfinansiert

Organisert som ei
stifting

40

Medarbeidarar

Tilsette fra sju land

Kunnskapssenter for berekraftig reiseliv

- Hovudmål – Nasjonalt kunnskapssenter for berekraftig reiseliv
- Vestlandsforskning (leiing) – Høgskulen på Vestlandet
- Utvikle kunnskap for ei meir lønsam, klimavenleg og digital reiselivsnæring
 - private aktørar i heile verdikjeda
 - politikkutforming – ulike forvaltingsnivå
 - styrke samhandlinga mellom ulike aktørar i utvikling av reisemål og god besøksforvaltning

VESTLANDSFORSKING

Kunnskapssenter
for berekraftig reiseliv

Foto: P. Eide/Blomberg, Geiranger

Bakgrunn

- Vestland fylkeskommune
«Besøksforvaltningsprosjektet»
(2024-2026)
- Sognarådet/Visit Sognefjord
«Tolegrenser og muligheter i
Sogneregionen» (2025)
- Kunnskapsgrunnlag for tolegrenser
for reiseliv i Eidfjord (2024) og
cruiseturisme til Longyearbyen
(2024)

Foto: A.B. Engeset/Junkerdaalen nasjonalpark

Tolegrense – toleevne – besøksforvaltning

- Frå “kor mykje kan vi tole” til “kva slags reisemål ynskjer vi å ha?”
- Måle og overvåke – ny kunnskap
- Ulike dimensjonar – ulike grenser
 - Juridisk, infrastruktur, visuell, sikkerheit/beredskap, klima og miljø, sosial og økonomisk tolegrense (Swarbrooke, 1999)
- Toleevne
 - carrying capacity (Pearce, 1981)
- Korleis vurderer ein dimensjonane opp mot kvarandre?
- Kven har ansvaret?

Kven bør bestemme kor mange turistar Norge toler?

Cruiseturisme – Longyearbyen

- Visit Svalbard - Merket for bærekraftig reisemål
- Vekst i reiselivet siste 10-15 år
- Ekspedisjon og konvensjonelle cruise
- Klimaendringar skjer raskt
- Strengt miljøkrav
- Fly eller båt

Ref: Engeset, Løseth & Dannevig, 2024.

Juridisk tolegrense

- Svalbardmiljøloven (2021)
 - Tungoljeforbudet (2022)
 - Begrensingar for cruise 1. januar 2025
 - Visit Svalbard – vegskilje for cruise
- Forslag til verneplan for Adventdalen (2023)
 - Bynært utfartsområde
- Tilråding
 - Ingen øvre grenser i lovverket
 - Ny økonomisk ringverknadsanalyse med mindre cruiseturisme

Hamna si tolegrense

Turistkaia, Bykaia og Tenderkaia

- 3 skip

2023

- 71 676 cruisepassasjerar (ca. 25 000 eksp.)
- 34 anløp konvensjonelle cruiseskip
- 378 anløp ekspedisjonscruiseskip
- Polarsommaren, nesten daglege anløp
- “Travle dagar” – 5000 passasjerar i hamna

Tilråding

- Stille krav om god organisering

VESTLANDSFORSKING

Miljømessig tolegrense

- Stor utsleppsauke – cruise på Svalbard
 - 54 000 tonn CO₂-ekv. i 2019
 - Livsløpsanalyse
 - Framdrift og hotelldel
- 2011-2022 – stor vekst i ekspedisjonscruise
 - Fleire skip, lengre distansar, meir øyde stadar
 - Høgare drivstoff-forbruk
 - Flyreiser til/frå Longyearbyen
- Tilråding
 - Meir presise utsleppstudiar
 - Vurdere – samsvar med berekraftig reiseliv?

Foto: Hurtigruten Expeditions

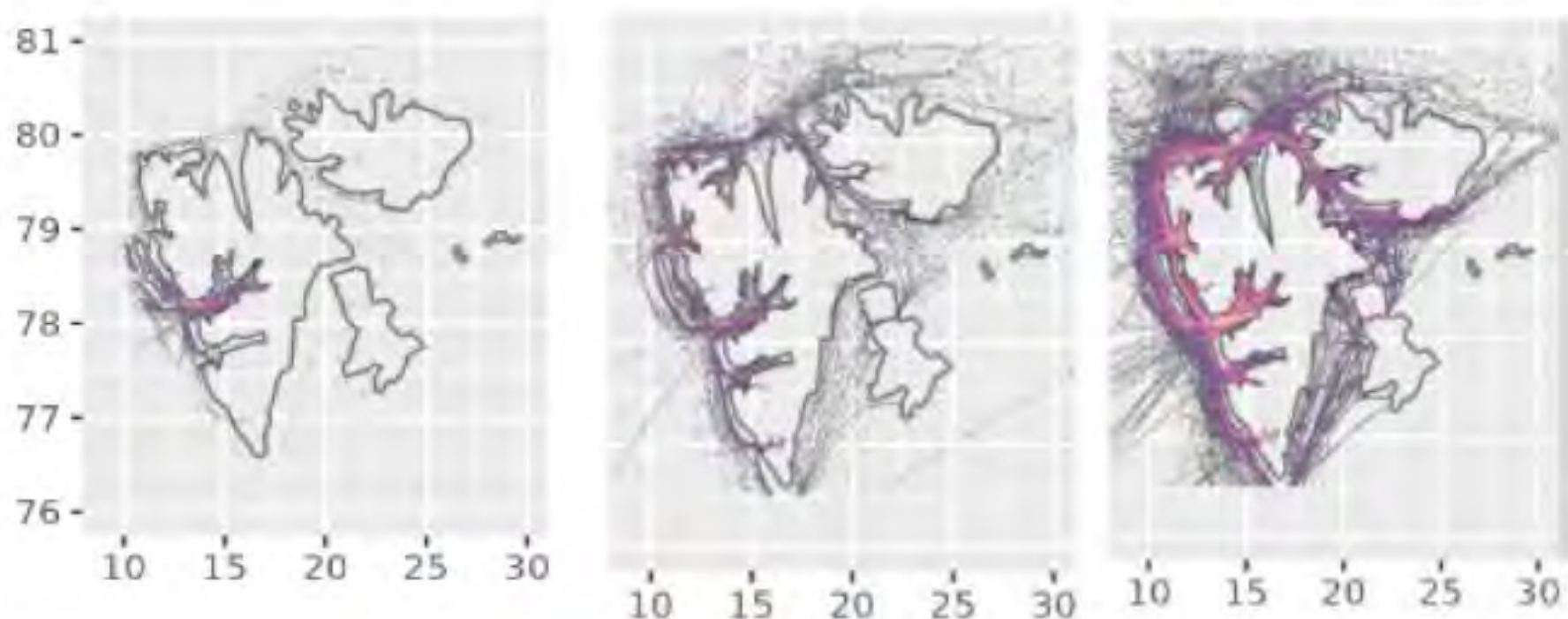
Heatmap of unique ship AIS tracks per type by $\sim 0.01^\circ$ pixels from 2011 - 2022

NB: Values shown are log10 transformed and only one unique ship is counted per pixel per month

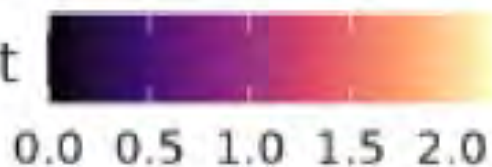
a) 2011

b) 2018

c) 2022

Annual count
[log10(n)]

Ref: Simonsen, under arbeid

Sosial tolegrense

- Tilfredse innbyggjarar (2022)
 - 74% er positive til reiselivet
 - Mest positive til ekspedisjonscruise
 - 45 % - for mange turistar
 - 58 % - enkelte dagar
- Meir irritasjon enn hinder?
 - Kø, bordreservasjon, utselde vare i butikken
 - Dyre flybillettar og husvære
- Tilråding
 - Bore djupare i kva innbyggjarar som ikkje er involvert i reiselivet meiner
 - Meir informasjon

-du må nesten leve med det – del av pakka (informant, 2024)

Økonomisk tolegrense

- Hamneinntekter
 - 110 mill. i 2018
- Passasjerar konvensjonelle skip
 - 44 336 pass, 675 NOK per pass
- Passasjerar ekspedisjonsskip
 - 14 000 pass., 1050 NOK per pers
- Tilrådingar
 - Landbasert reiseliv fortrengt?
 - Frustrert forbruk?

Tolegrenseanalyse – Eidfjord

Dimensjonane

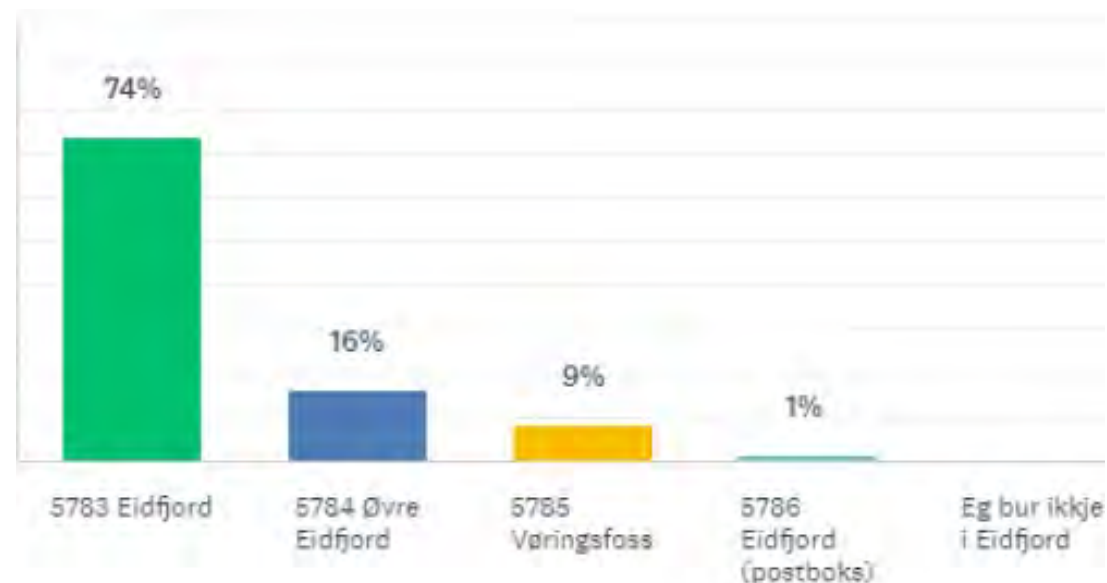
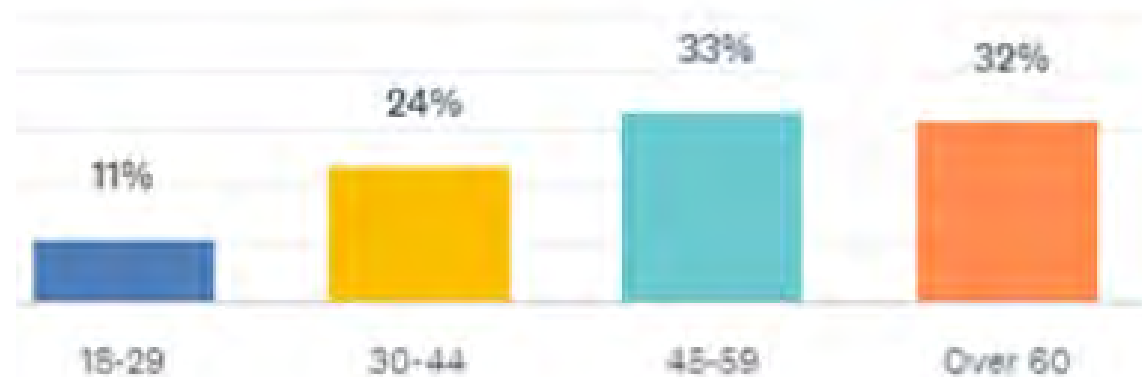
1. Sosial tolegrense
2. Kommunen si tolegrense
3. Sentrum (visuell) si tolegrense
4. Økonomisk tolegrense
(vertskapsrolle)
5. Klima og miljø si tolegrense
6. Juridisk tolegrense

Ref: Engeset, Løseth & Furberg, 2024

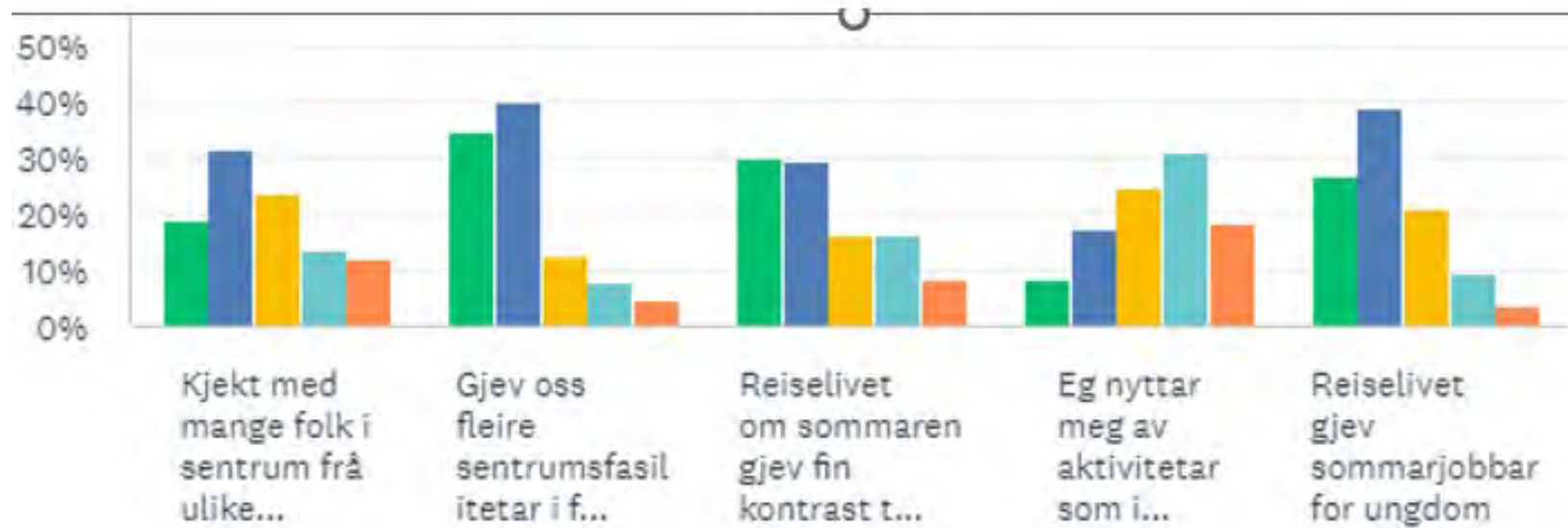
Sosial tolegrense – respondentane

- 352 personar
- 56% kvinner, 44% menn
- 77% hadde ikkje inntekt frå reiselivet.
- Alder: 65 % over 45 år
- Kvar bur dei?: 74% av respondentane bur i kommunesenteret

Det mest positive ved reiselivet i Eidfjord

- Sentrumsfasilitetar (75%)
- Sommarjobb (65%)
- Fin kontrast (60 %)
- Kjekt med folk i sentrum frå ulike nasjonalitetar (49%)

Det mest utfordrande ved reiselivet i Eidfjord

- Uoversiktleg trafikkbilete (75%)
- Auka trafikkfare – skipsanløp (76%)
- Skipstrafikk – for store klimagassutslepp (70 %)
- Enkelte turistar tek ikkje omsyn til innbyggjarane (63%)
- Cruiseskipa dominerer sentrumsbiletet for mykje (54%)
- Turistar fyller opp kaféar/restaurantar (43 %)

Kommunen si tolegrense – sentrum

- Sikkerheit
 - Uoversiktleg trafikkbilete, farleg for mjuke trafikkantar.
- Trafikkflyten
 - Flyt godt, men utfordrande på dagar med cruiseanløp (50 %). Dårleg i høgsesongen (39%).
- Meir familievenleg sentrum – auka trivsel
 - Auka trivsel med leikeplass, meir grønt, fleire wc, og betre organisert parkering.

Foto: Eidfjord, A.B. Engeset

Sentrum si tolegrense – kaiområdet

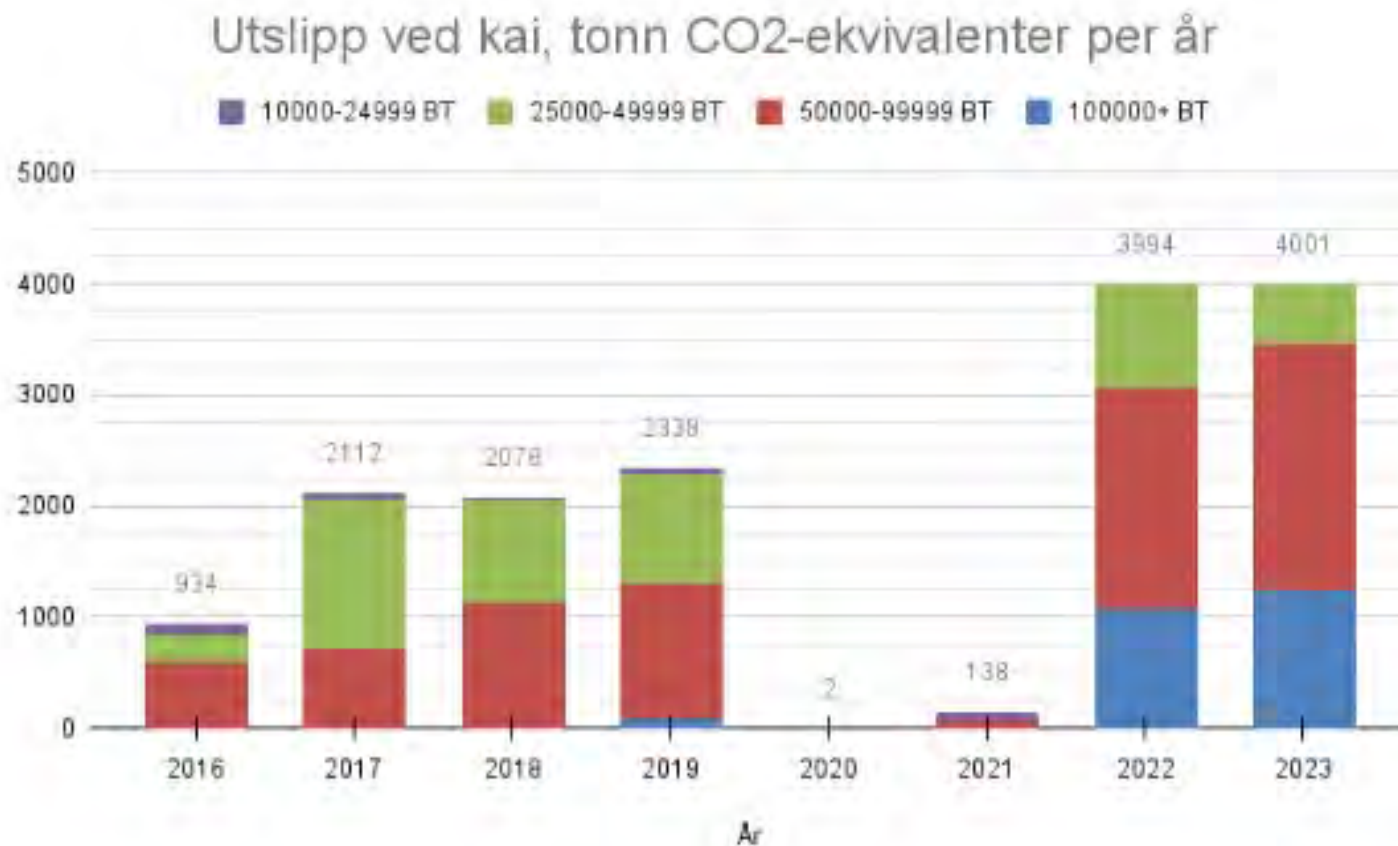
- Visuelle – fjordutsikta
 - Ynskjer kortare ligge tid – få fjordutsikt morgon og kveld.
- Talet på cruiseanløp
 - Fleirtalet (53%) ynskjer færre anløp - 50-70 per år.
 - 20 % vil ha 71-90 anløp, 19 % vil ha 91-110 per år.
- Bruk av sentrum ved cruiseanløp
 - 42 % brukar sentrum som vanleg, medan 16 % unngår sentrum og 41 % gjer kun nødvendige ærend.
 - 50 % av dei under 45 år unngår sentrum.

VESTLANDSFORSKING

Foto: Fidfield, A. B. Enges

Miljømessig tolegrense – CO₂-utslepp ved kai i Eidfjord (fordelt på skipsstørrelse)

Kjelde: MarU/ Kystverket

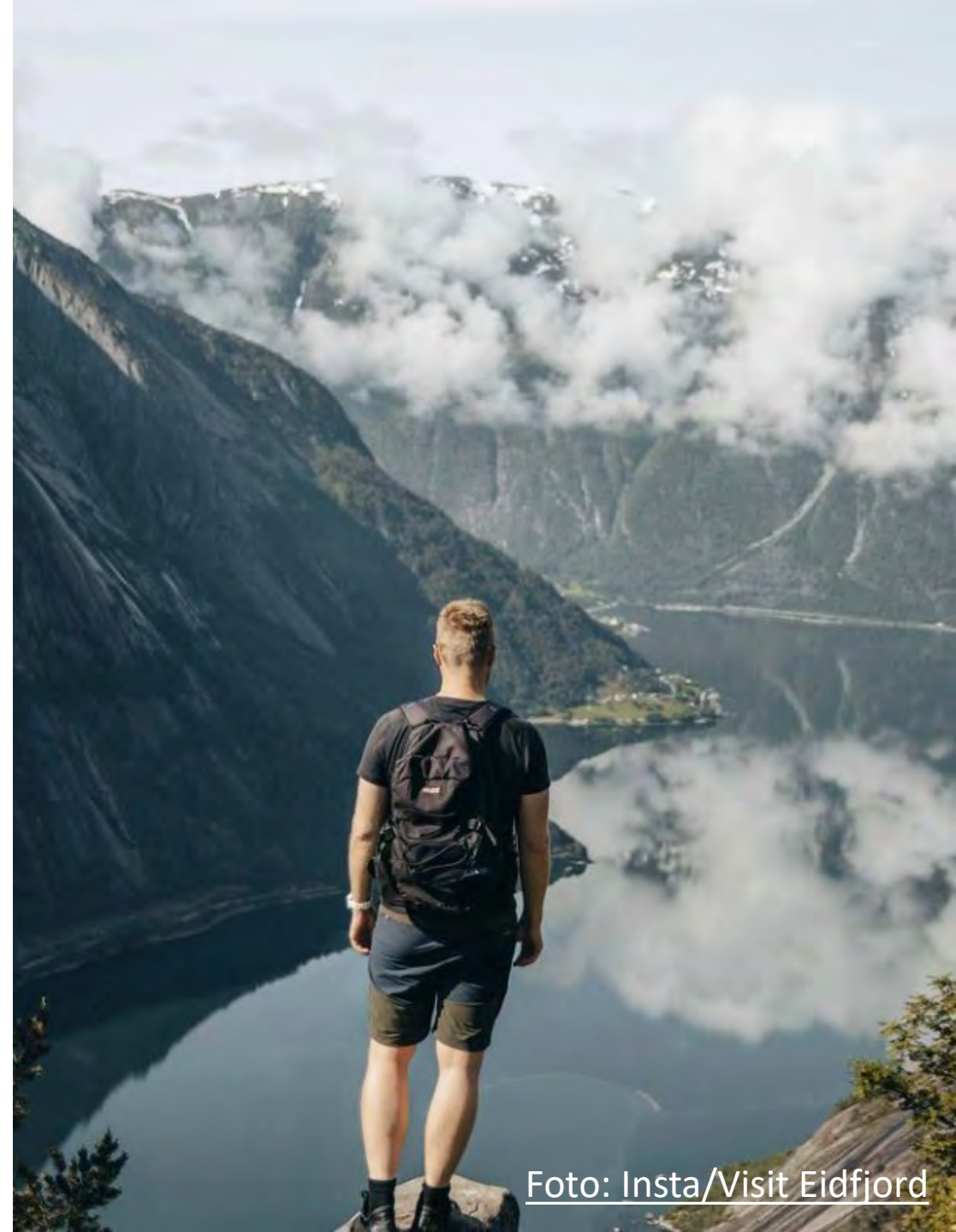
Økonomisk tolegrense

- Reiselivsnæringa i Eidfjord
 - Små bedrifter - varierte marknader
- Ikkje nok verdiskaping frå gjennomgangstrafikk
 - Rv til Hardangervidda, hyttefolk
- Cruisetrafikken og verdiskapinga
 - Variert betydning for ulike aktørar
 - Cruise har større betydning i skuldersesong
 - Påverka av liggetid, tilrettelegging og type cruiseturist

Juridisk tolegrense

- Hamne- og farvatnlova, iverksettingsrundskriv N-2/2020
 - Mogleg å regulere talet på anløp gjennom størrelse på hamn, opningstid og bemanning
- Plan- og bygningslova
 - Viktig styringsverktøy for kommunen (NOU Leve og oppleve, 2023)
 - Inkludere besøksforvaltning i planarbeidet

Tilråding

- Tolegrensene til innbyggjarane, sentrum og kaiområdet er nådd.
 - Tilrår ikkje fleire turistar utan å ta grep om trafikken i sentrum
- Miljømessig tolegrense er nådd
 - Tilrår vurdering av talet på anløp
- Økonomisk tolegrense – toler fleire besøkande
 - Tilrår lokalt eller regionalt samarbeidsforum
 - Rullering av tilbod i skuldersesong
- Besøksforvaltning – inn i kommunalt planverk

Takk for merksemda!

Agnes Brudvik Engeset

Mob: 92 43 10 40

Epost: abe@vestforsk.no

Referansar

- **Engeset, A.B., Løseth, K. & H. Dannevig (2024).** Kunnskapsgrunnlag for vurderinger av tolegrenser for cruiseturisme i Longyearbyen.
- **Engeset, A.B., Løseth, K. & D Furberg (2024).** Kunnskapsgrunnlag for tolegrenseanalyse av Eidfjord kommunesenter.
- **Enger, A. (2022).** Innbyggerundersøkelse Svalbard 2021. ANIARA AS/Visit Svalbard.
- **NOU 2023:10 Leve og oppleve.** Reisemål for en bærekraftig fremtid. Nærings- og fiskeridepartementet.
- **Simonsen, M. (under arbeid).** Svalbard results, del av forskingsprosjektet Face-It (2020-2024).
- **Swarbrooke, J. (1999).** Sustainable tourism management. *CAB International*.
- **Pearce, D.G. (1981).** Tourist Development: Topics in applied geography. Harlow, UK:Longman.